

ОТЗЫВ

**зарубежного научного консультанта доктора педагогических наук,
профессора Коровина Сергея Семеновича на диссертационную работу
Габдуллина Айбека Бокенбаевича на тему «Технология физического
совершенствования студенток 1-2 курсов с учетом их антропометрических
характеристик и двигательных качеств», представленной на соискание
степени доктора философии (PhD) по специальности
«6D010800 - Физическая культура и спорт»
Казахская академия спорта и туризма (КазАСТ),
Алматы, Республика Казахстан**

1 Актуальность исследования.

На современном этапе развития образования к завтрашним работникам, просвещающимся в учреждениях высшего ранга, предъявляются повышенные требования. Это связано с тем, что в общеобразовательных школах Республики Казахстан введена обновленная программа содержания образования. Она требует от обучающихся наделения их знаниями и навыками по мобильному, креативному подходу проведения занятий; умственной интерпретации большого количества информации. В таких условиях возрастает нагрузка на организм занимающихся. По имеющимся сведениям отмечается понижение уровня здоровья и физических кондиций с одной стороны, на протяжении последних 20-ти лет, а с другой стороны, в ходе всех лет получения образования в вузе.

Опыт работы в качестве работника вуза показывает, что на практике физического воспитания оценка уровня телесной природы студентов построена на основе нормативных усредненных требований, предъявляемых вузовской программой. Они не учитывают особенности физических кондиций и морфофункциональных свойств обучающихся. В связи с вышеотмеченным считаем, что выбранная нами тема исследования является актуальной.

2 Научные результаты и выводы, полученные автором в рамках требований МОН РК к диссертациям на соискание степени доктора философии (PhD).

Результат 1. Определены доминирующие условия развития ступеней физических кондиций и морфофункциональных свойств студентов. А именно, противоречия между несоответствующим уровнем физических кондиций, морфофункциональных свойств студентов требованиям вузовской программы, недостаточной разработанностью методических подходов по реализации процесса физического воспитания студентов с учетом этих особенностей.

Результат 2. Выявлена специфика реализации проектирования механизма обучения студентов 1-2 годов обучения по предмету «физическая культура». А именно, несоответствия между реализацией ротации инструментов и способов развития телесной тренировки в период изменения погодных обстоятельств; пониженной двигательной подвижности на уроках.

Результат 3. Обозначена первоначальная ступень здоровья и моторной подвижности студентов 1-2 курсов вуза. А именно: разногласия между показателями первоначальной ступени здоровья и моторной подвижности

студентов 1-2 курсов вуза акцентирует ввод относительных изменений по их оптимизации.

Результат 4. Охарактеризовано корреляционное соотношение между параметрами степеней физических кондиций и морфофункционального состояния студентов 1-2 годов обучения. Основные корреляционные взаимосвязи выявлены между показателями скоростных качеств (бег на 100 м), выносливости (бег на 2000 м), гибкости (наклон вниз) и показателями экскурсии грудной клетки (индекс Эрисмана), жизненной емкости легких, восстановления сердечно-сосудистой системы (частота сердечных сокращений). Обоснованы типологические шкалы физических кондиций и морфофункционального состояния студенток 1-2 годов обучения. Разработанные шкалы оценок физической подготовленности и физического развития студентов 1 и 2 курса позволяют распределить их по пяти уровням (низкий, ниже среднего, средний, выше среднего, высокий)

Результат 5. Разработана технология физического совершенствования студенток 1-2 курсов с учетом их антропометрических характеристик и двигательных качеств и математическим путем доказана ее оптимальность. Данная технология включает в себя спецкурс «Технология совершенствования физической подготовки студентов 1- курса университета с различным уровнем их антропометрических характеристик и двигательных качеств»; коррекцию средств и методов совершенствования телесной тренировки студентов; распределение студентов по уровням физических кондиций и антропометрических свойств на основе шкал оценок; и двигательной активности и здоровья.

3 Степень обоснованности и достоверности каждого научного результата и их новизна.

3.1. Обоснованность определения доминирующих условий развития степеней физических кондиций и морфофункциональных свойств студентов обуславливается недостаточной разработкой методических подходов к реализации физического воспитания студентов с учетом этих признаков физического совершенства.

Достоверность первого результата подтверждается проведением системного анализа отечественной и зарубежной литературы по вопросам физических кондиций и морфофункциональных свойств студентов.

3.2. Обоснованность выявления специфики проектирования механизма обучения студентов 1-2 годов обучения по предмету «физическая культура» обуславливается необходимостью поиска неблагоприятных факторов между постановочными ориентирами, инструментами их решения и реальным их осуществлением в практике педагогов физической культуры.

Достоверность полученного результата подтверждается использованием метода неоднократных сравнительных педагогических наблюдений за реализацией запланированного материала.

3.3. Обоснованность обозначения первоначальной ступени здоровья и моторной подвижности студентов 1-2 курсов вуза обусловлена определением направлений исправления выявленных противоречий в их содержании с дальнейшей разработкой средств для их совершенствования. Достоверность

определяется применением методов функциональной диагностики, непрерывного регистрирования двигательной активности, методов математической статистики.

3.4. Обоснованность исследования параметров степеней физических кондиций и морфофункционального состояния студентов 1-2 годов обучения и корреляционного соотношения между этими значениями, составления шкал физических кондиций и морфофункционального состояния студенток 1-2 годов обучения обусловливается потребностью в наличии информации имеющихся взаимосвязей между изучаемыми параметрами, сгруппированных по группам студентов с признаками физического совершенства для разработки средств по совершенствованию их. Достоверность определяется применением метода корреляционного анализа.

3.5 Обоснованность разработки технологии физического совершенствования студенток 1-2 курса университета с учетом уровня их физических качеств и антропометрических характеристик и опытным путем аргументированности ее оптимальности обусловливается потребностью наличия для специалистов физической культуры и студентов путей совершенствования физической подготовки последних на основе учета признаков физического совершенства. Достоверность данного результата обосновывается применением метода дисперсионного анализа.

4 Практическая значимость заключается в возможности использования на практике следующих элементов, разработанных и внедренных автором учебный процесс:

- учебного пособия «Технология физического совершенствования студенток 1-2 годов обучения в вузе с учетом их антропометрических характеристик и двигательных качеств»;

- опытный проект «Технология физического совершенствования студенток 1-2 годов обучения в вузе с учетом их антропометрических характеристик и двигательных качеств» (имеется акт внедрения);

5 Оценка внутреннего единства полученных результатов.

Научные результаты диссертационного исследования Габдуллина А.Б. представляют внутреннее единство, так как обеспечиваются продуманным структурным решением представляемых разделов диссертации, лаконичным изложением материалов исследования, в котором четко прослеживаются основная идея и решение поставленных в нем задач, а также соблюдение научной логики.

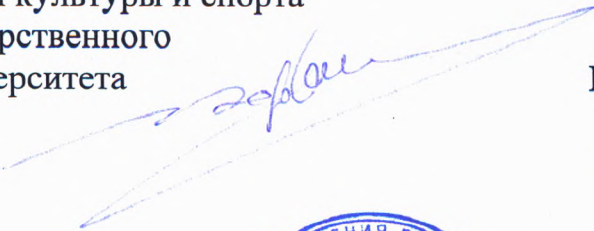
6 Подтверждение достаточной полноты публикаций основных положений, результатов, выводов и заключения диссертации.

По теме диссертации опубликованы 11 научных трудов, 5 из них опубликованы в научных журналах, рекомендованных Комитетом по контролю в сфере образования и науки МОН РК, 2 в зарубежных изданиях, включенных в информационную базу компании Scopus, 4 статьи в сборниках материалов международных конференций. Данные публикации всесторонне и глубоко отражают основное содержание диссертационной работы.

7 Соответствие работы требованиям МОН РК к диссертациям на соискание степени доктора философии (PhD) по специальности 6D010800 – Физическая культура и спорт.

Основываясь на том, что теоретическая и практическая значимость научного исследования Габдуллина Айбека Бокенбаевича на тему «Технология физического совершенствования студенток 1-2 курсов с учетом их антропометрических характеристик и двигательных качеств» соответствует всем требованиям, предъявляемым к диссертациям на соискание степени доктора философии (PhD) Комитетом по контролю в сфере образования и науки МОН РК. Считаю, что ее автор заслуживает присуждения степени доктора философии (PhD) по специальности 6D010800-Физическая культура и спорт.

Зарубежный научный консультант,
Доктор педагогических наук,
профессор кафедры ТиМСД, АФК и МБОФВ
Института физической культуры и спорта
Оренбургского государственного
педагогического университета

Коровин С.С.

11.10.2021 г.

**Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы,
Қазақтың спорт және туризм академиясының (ҚазСТА)
«БД010800-Дене шынықтыру және спорт» мамандығы бойынша
философия ғылымдарының докторы (PhD) дәрежесін алуға ұсынылған
Айбек Бокенбаевич Габдуллиннің «1-2 курс студент қыздарының
антропометриялық сипаттамалары мен қозғалыс сапасын есепке ала
отырып денені жетілдіру технологиясы» тақырыбындағы
диссертациялық жұмысына шетелдік ғылыми кеңесші педагогика
ғылымдарының докторы, профессор Сергей Семенович Коровиннің**

ПІКІРІ

1. Зерттеудің өзектілігі.

Білім берудің қазіргі заманғы дамыған сатысында жоғары дәрежелі мекемелерде білім алатын студенттерге, ертеңгі қызметкерлерге жоғары талаптар қойылады. Бұл Қазақстан Республикасының жалпы білім беретін мектептерінде білім беру мазмұнының жаңартылған бағдарламасының енгізілуімен түсіндіріледі. Ол білім алушылардан сабақты ұтқыр, шығармашылық тәсілдермен өткізуге қажетті білім мен дағдыны; ақпараттың көп көлемін ойша түрлендіруді талап етеді. Мұндай жағдайларда білім алушылардың ағзасына түсірілетін жүктеме де өседі. Қолда бар мәліметтер бойынша бір жағынан соңғы 20 жылда, ал екінші жағынан ЖОО білім алудың барлық жылдарында денсаулық деңгейі мен дене дайындығы жағдайдың төмендеуі байқалады.

ЖОО қызметкері ретіндегі жұмыс тәжірибесі іс жүзінде студенттердің дене дайындығының деңгейін бағалау ЖОО бағдарламасы қоятын орташаланған талаптар негізінде жүргізілетінін көрсетеді. Олар білім алушылардың дене дайындығы жағдайларын және морфофункционалды қасиеттерінің ерекшеліктерін ескермейді. Жоғарыда аталғандарға байланысты таңдалған зерттеу тақырыбы қазіргі өткір мәселе деп саналады.

2. Философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін диссертацияларға қойылатын ҚР БҒМ талаптар шеңберінде автордың алған ғылыми нәтижелері мен қорытындылары.

1-нәтиже. Студенттердің физикалық жағдайы мен морфофункционалды қасиеттері сатылары дамуының басым бағыттары анықталған. Атап айтқанда, физикалық жағдайдың сәйкес келмеуі, студенттердің ЖОО бағдарламасының талаптарына морфофункционалды қасиеттері, осы ерекшеліктерді ескере отырып, студенттердің дене шынықтыру процесін жүзеге асыру үшін әдістемелік тәсілдердің жеткіліксіз дамуы арасындағы қайшылықтар.

2-нәтиже. Оқытудың 1-2 жылындағы білім алушыларға «дене тәрбиесі» пәнін оқыту механизмін жобалауды жүзеге асыру ерекшелігі анықталған. Атап айтқанда, ауа-райының өзгеруі кезеңінде дене жаттығуларын дамыту құралдары мен тәсілдерін алмастыруды іске асыру арасындағы сәйкессіздіктер; сабақтардағы қозғалыс ұтқырлығының төмендеуі.

**КЕЛЕСІ БЕТТІ ҚАРАҢЫЗ
СМОТРИТЕ НА ОБОРОТЕ**

3-нәтиже. ЖОО 1-2 курс білім алушыларының денсаулығы мен моторлық қозғалғыштығының алғашқы сатысы белгіленген. Атап айтқанда: жоо 1-2 курс студенттерінің денсаулығы мен моторлық қозғалғыштығының алғашқы сатысы көрсеткіштері арасындағы келіспеушіліктер оларды оңтайландыру үшін салыстырмалы өзгерістерді енгізуге баса назар аударады.

4-нәтиже. Оқытудың 1-2 жылындағы білім алушылардың дене дайындығы жағдайлары мен морфофункционалды күйлері дәрежелерінің параметрлері арасындағы корреляциялық қатынас сипатталған. Негізгі корреляциялық қатынастар жылдамдық сапасының көрсеткіштері (100 м жүгіру), төзімділік (2000 м жүгіру), икемділік (төмен еңкею) және кеуде экскурсиясының көрсеткіштері (Эрисман индексі), өкпенің тіршілік сыйымдылығы, жүрек-тамыр жүйесін қалпына келтіру (жүрек соғу жиілігі) арасында анықталды. Оқытудың 1-2 жылындағы студент қыздардың дене дайындығы жағдайлары мен морфофункционалды күйлерінің типологиялық шкалалары негізделген. 1 және 2 курс студенттерінің дене дайындығы мен дене дамуын бағалаудың әзірленген шкаласы оларды бес деңгейге бөлуге мүмкіндік береді (төмен, ортадан төмен, орташа, ортадан жоғары, жоғары).

5-нәтиже. 1-2 курс студент қыздарының антропометриялық сипаттамалары мен қозғалу қасиеттерін есепке ала отырып дене шынықтыру дайындығын жетілдіру технологиясы жасалып және оның оңтайлылығы математикалық түрде дәлелденген. Бұл технология "1 - курс университет студенттерінің физикалық дайындығын олардың антропометриялық сипаттамалары мен қозғалыс қасиеттерінің әртүрлі деңгейімен жетілдіру технологиясы" арнайы курсы; студенттердің дене жаттығуларын жетілдіру құралдары мен әдістерін түзетуді; бағалау шкаласы негізінде студенттерді физикалық дайындықтары мен антропометриялық қасиеттер деңгейлері бойынша бөлуді; және дене белсенділігі мен денсаулықты қамтиды.

3. Әрбір ғылыми нәтиженің негізділігі мен шынайылық дәрежесі және олардың жаңалығы.

3.1. Студенттердің дене дайындығы жағдайлары мен морфофункционалды қасиеттері сатыларын дамытудың басыңқы бағыттарын анықтаудың негіздеу, физикалық жетілудің осы белгілерін есепке ала отырып студенттердің дене тәрбиесін жүзеге асырудың әдістемелік тәсілдерінің жеткіліксіз дамуымен анықталады.

Бірінші нәтиженің дұрыстығы студенттердің физикалық жағдайлары мен морфофункционалды қасиеттері туралы отандық және шетелдік әдебиеттерге жүйелі талдау жүргізумен расталады.

3.2. Оқытудың 1-2 жылындағы студенттерге «дене тәрбиесі» пәнін оқыту механизмін жобалаудың ерекшелігін анықтаудың негізділігі белгіленген бағдарлары, оларды шешу құралдары және оларды дене шынықтыру мұғалімдерінің тәжірибесінде нақты жүзеге асыру арасындағы қолайсыз факторларды іздеу қажеттілігімен анықталады.

Алынған нәтиженің дұрыстығы жоспарланған материалдың іске асырылуын бірнеше рет салыстырмалы педагогикалық бақылау әдісін қолданумен расталады.

3.3. ЖОО 1-2 курс студенттерінің денсаулығы мен моторлық қозғалғыштығының алғашқы сатысын белгілеудің негізділігімен оларды жетілдіруге арналған құралдарды одан әрі дамыта отырып, олардың мазмұнындағы анықталған қайшылықтарды түзету бағыттарын анықтауға байланысты. Сенімділік функционалды диагностика әдістерін, моторлық белсенділігін үздіксіз тіркеуді, математикалық статистика әдістерін қолдану арқылы анықталады.

3.4. Оқытудың 1-2 жылындағы студенттердің физикалық жағдайлары мен морфофункционалды жағдайының параметрлерін және осы мәндер арасындағы корреляциялық қатынасты зерттеудің негізділігі, оқытудың 1-2 жылындағы студенттердің физикалық жағдайлары мен морфофункционалды жағдайының шкалаларын құру, зерттелген параметрлер арасындағы қолда бар қатынастар туралы ақпараттың қажеттілігіне байланысты оларды жетілдірудің құралдарын жасау үшін, физикалық жетілу белгілері бар студенттер тобы бойынша топтастырылған. Сенімділік корреляциялық талдау әдісін қолдану арқылы анықталады.

3.5. Университеттің 1-2 курс студент қыздарының антропометриялық сипаттамалары мен қозғалу қасиеттерін есепке ала отырып дене дайындығын жетілдіру технологиясын және оның оңтайлылығын шартты түрде дәлелдеудің негізділігі дене шынықтыру мамандары мен студенттер үшін физикалық жетілу белгілерін ескере отырып, олардың дене шынықтыруды жетілдіру жолдарының қажеттілігімен анықталады. Бұл нәтиженің сенімділігі дисперсиялық талдау әдісін қолданумен негізделеді.

4 Практикалық маңызы. Автор әзірлеген және оқу процесіне енгізген келесі элементтерді іс жүзінде қолдану мүмкіндігінен тұрады:

- «1-2 курс студент қыздардың антропометриялық сипаттамалары мен қозғалыссапасын есепке ала отырыпденені жетілдіру технологиясы» тақырыбындағы оқу-әдістемелік құралы;

- «1-2 курс студент қыздардың антропометриялық сипаттамалары мен қозғалыс сапасын есепке ала отырыпденені жетілдіру технологиясы» тәжірибелік жобасы (енгізу актісі бар);

5 Алынған нәтижелердің ішкі біртұтастығын бағалау.

А.Б. Габдуллиннің диссертациялық зерттеуінің ғылыми нәтижелері ішкі біртұтастықты білдіреді, өйткені олдиссертацияның ұсынылған бөлімдерінің ойластырылған құрылымдық шешімімен камтамасыз етілгендігі, зерттеу материалдарының ықшамды сипаттамасы, онда негізгі идея мен ондағы қойылған міндеттерді шешу, сондай-ақ ғылыми логиканың сақталуы айқын көрінеді.

6 Диссертацияның негізгі ережелерін, нәтижелерін, тұжырымдары мен қорытындыларын жариялаудың жеткілікті толықтығын растау.

Диссертация тақырыбы бойынша барлығы 11 ғылыми еңбек жарық көрген. Оның 5-еуі ҚР БжҒМ Білім және Ғылым саласындағы бақылау Комитеті ұсынған ғылыми басылымдарда, 2 мақала Scopus базасына енген шет елдік басылымында, 4 мақала халықаралық конференциялар материалдары жинақтарында жарияланған.

Аталмыш жарияланымдар диссертациялық жұмыстың негізгі мазмұнын жан-жақты және терең көрсетеді.

7 Жұмыстың 6D010800 – Дене шынықтыру және спорт мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін диссертацияларға ҚР БҒМ талаптарына сәйкестігі.

Айбек Бокенбаевич Габдуллиннің "1-2 курс студент қыздарының антропометриялық сипаттамалары мен қозғалыс сапасын есепке ала отырып денені жетілдіру технологиясы" тақырыбындағы ғылыми зерттеуінің теориялық және практикалық маңыздылығы философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін диссертацияларға қойылатын ҚР БҒМ білім және ғылым саласындағы бақылау комитетінің барлық талаптарына сәйкес келеді. Оның авторы 6D010800-Дене шынықтыру және спорт мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруге лайық деп есептеймін.

Шетелдік ғылыми кеңесші,
Педагогика ғылымдарының докторы,
Орынбор мемлекеттік педагогикалық университеті
Дене шынықтыру және спорт институтының
ДШЖСТН, БДШ және ДТМБН
кафедрасының профессоры

Қолы

С.С.Коровин

11.10.2021ж

МӨР

Ресей Федерациясының оқу ағарту министрлігі
Федералдық мемлекеттік бюджеттік білім беру мекемесі
Жоғары білім
Орынбор мемлекеттік педагогикалық университеті
КАДРЛАР БАСҚАРМАСЫ

Қолы С.С. Коровин

Растаймын кадрлар жөніндегі маман
ФМББМ ЖБ "ОМПУ" кадрлар басқармасы

Қолы В.Н. Марченко

ET0806702160354102728W758035D

Нотариаттық іс-әрекеттің бірегей нөмірі / Уникальный номер нотариального действия

«11» ноября 2021 года. Я, Байкадамов Азильхан Талгатбекович, нотариус города Алматы, действующий на основании лицензии №14013777, выданной Комитетом регистрационной службы и оказания правовой помощи Министерства юстиции Республики Казахстан 18 сентября 2014 года, свидетельствую верность совершенного мною перевода данного текста документа с русского языка на казахский язык.

Зарегистрировано в реестре за № 769

Взыскано: 1546 тенге, в том числе 88 тенге гос.пошлина + 1458 тенге услуги правового и технического характера

Нотариус

